

1. Objectius del procés participatiu

La reforma horària és una demanda de part de la societat civil que s'ha articulada a través de la Iniciativa per a la Reforma Horària, entitat sense afany de lucre que es constitueix amb l'objectiu que es modifiquin els horaris d'acord a una ordenació del temps més adaptada als estàndards europeus i a la cronobiologia de les persones

El procés de reforma s'ha institucionalitzat a través del Consell Assessor per a la Reforma Horària i els treballs legislatius que s'estan duent a terme al Parlament de Catalunya.

Paral·lelament, la Secretaria de Transparència i Govern Obert, en col·laboració amb la Iniciativa per a la Reforma Horària, ha obert un procés participatiu arreu del territori català per escoltar la ciutadania i recollir idees i propostes per fer efectiu i facilitar el procés de reforma horària.

Objectius del procés

1. Informar la ciutadania sobre els diferents aspectes de la reforma horària.
2. Recollir idees i aportacions per fer efectiva i facilitar la reforma horària, que es recolliran al Pacte Nacional per a la reforma horària. Posteriorment aquest Pacte Nacional es pot traduir en un Pla Nacional que comprometi el Govern a dur a terme accions concretes.
3. Incorporar la visió dels diferents agents més afectats per la reforma.
4. Fer-ho arreu del territori.

2. Valoració del desenvolupament del procés

Reptes

Reptes específics que suposava el Procés Participatiu per a la Reforma Horària

- Procés pioner a la Generalitat de Catalunya. En tant que es tractava d'un procés que promou la societat civil (en altres ocasions són els departaments de la Generalitat qui proposen els processos de participació), la coordinació i definició dels rols amb la societat civil és un aspecte que incideix en el desenvolupament del procés.
- Definició d'un mapa d'actors complexe. En tractar-se d'un tema molt transversal, el mapa d'actors era divers. Tanmateix, per realitzar la difusió del procés, calia una definició molt concreta del mapa d'actors.

Assoliment d'objectius

Què hem aconseguit, en funció dels objectius exposats en l'inici del procés?

1. Informar la ciutadania sobre els diferents aspectes de la reforma horària.

El procés ha mobilitzat a 388 persones, que han participat als debats (128) o a les conferències (260).

Si ho comparem amb altres processos engegats en el sí de l'administració de la Generalitat, la mitjana d'assistents als processos participatius durant el 2016 ha estat de 14 persones per sessió, en front la mitjana de 10,5 persones que van assistir a les sessions de debat de la Reforma Horària (en aquestes dades no comptem les 260 persones de les conferències. Només les 128 dels debats).

Pel que fa a la participació en línia, el procés va acabar el passat 3 de març de 2017. Hi ha hagut un total de 98 aportacions:

Eix administració: 17

Eix Mobilitat: 11

Eix comerç i consum: 12

Eix educació: 37
Eix cultura i oci: 10
Eix teixit productiu: 11

En quant a aparició a mitjans de comunicació, alguns dels **impactes a la premsa i als mitjans** han estat:

Ràdio: Lloret, Arenys de Mar i Vilafranca del Penedès., Notícies en xarxa: <http://programes.laxarxa.com/audio/111574>

Televisió: TVE2, TV Esplugues.

Premsa: Premsa local Mataró, DiarideTarragona, Diari de Vilafranca, Vilafranca.cat, Diari Mes, NoticiasPress.es, ReusDigital.cat, Reusturisme.cat, Segre, La Mañana,

2. Recollir idees i aportacions per fer efectiva i facilitar la reforma horària

En els processos participatius es prima el debat deliberatiu i la qualitat de les aportacions per sobre de la quantitat. Entenem que s'han recollit opinions diverses en relació als eixos, tal com exposarem en l'apartat "Aportacions dels participants".

3. Incorporar la visió dels diferents agents més afectats per la reforma.

Els processos participatius també primen la diversitat d'agents implicats per sobre de la quantitat de persones que hi participen per tal d'assegurar propostes diverses.

El perfil tipus del participant és dona (62%), de 48,5 anys de mitjana, catalana (94%), treballadora (85%), per compte d'altre (87%), a l'Administració (46%), llicenciada o doctorada (50%). En aquest sentit, es percep un biaix de perfil en els participants.

El participant tipus es pot considerar alineat amb la reforma horària, proactiu i amb una actitud no només participativa, sinó receptiva a aprendre més sobre la temàtica proposada.

4. Fer-ho arreu del territori.

El procés participatiu s'ha portat a terme a 12 ciutats i pobles, del setembre al novembre de 2016, amb una conferència sobre la reforma horària i una setmana després, aproximadament, el debat (taller):

Reflexions internes del disseny del procés

- Més enllà de la valoració dels participants, caldria considerar:
 - o El criteri en l'elecció dels ajuntaments. El criteri escollit va ser en funció de si es tractava d'ajuntaments adherits a la iniciativa per la Reforma Horària. En alguns casos, aquest motiu va ser suficient per rebre suport en quant a la difusió del procés; en d'altres no. Cal revisar, doncs, per a properes ocasions, com impliquem els ajuntaments en la difusió del procés participatiu.
 - o L'estructura dels tallers. Els tallers es van organitzar de manera que en cada un dels tallers es pogués debatre sobre tots els eixos. Tot i que va sortir com a opció quan s'estaven dissenyant els processos, pensem si no hagués estat millor per a la participació haver configurat tallers temàtics, amb convocatòries específiques per sector (educació, amb mestres; salut, amb metges, etc.).

3. Avaluació dels participants

- En termes generals, les sessions han estat **valorades positivament** pels participants. Els ítems valorats de forma més positiva han estat, per aquest ordre:
 - o La implicació i participació del conjunt de participants
 - o El grau de participació individual i el corresponent als resultats de la sessió
 - o El tema de la sessió (considerat com a important)
 - o El paper dels dinamitzadors, que han afavorit el debat

- Els **aspectes menys ben valorats** pels participants han estat:
 - o La difusió del procés, que ha estat considerada com insuficient (en un 37% valorada com a poc o gens suficient)
 - o Els horaris i la durada del taller (en un 26% valorada com a poc o gens adequada)
 - o Les opinions rellevants en aquesta matèria que, en un 12%, consideren que han estat poc representades.

4. Aportacions dels participants

Metodologia

Per a cadascun dels eixos treballats amb els participants, s'ha promogut el debat per definir MESURES FACILITADORES que arribessin a aconseguir els objectius de cada eix, indicant també possibles BARRERES per a la seva consecució. Per últim, els participants també han apuntat diferents CONSIDERACIONS a tenir en compte en algun dels objectius.

Els eixos debatuts han estat: teixit productiu, educació (menys de 18 anys i més de 18 anys), administració, comerç i consum, cultura i oci (indústria cultural i associacionisme), i mobilitat.

Tanmateix, per a l'estructuració de les mesures, les barreres i altres consideracions s'ha incorporat al model de retorn, el criteri d'ordenació d'aquestes mesures i barreres segons el document del Pacte Nacional, el qual organitza les aportacions segons aquest

esquema: recerca i proves pilot; sensibilització i comunicació; normativa; subvencions, ajuts i bonificacions; negociació col·lectiva; innovació i altres consideracions.

Nombre d'aportacions

- S'han recollit les següents **aportacions**, un cop filtrades per evitar la repetició i agrupades per similitud, un total de:
 - o 278 mesures facilitadores
 - o 125 barreres
 - o 47 altres consideracions

- A continuació, com a exemple, es presenten, les **mesures més significatives** per cada eix:

EIX 1: TEIXIT PRODUCTIU

- Mesures
 - o En l'àmbit de la sensibilització: Sensibilitzar associacions empresarials i sindicats sobre els beneficis i les avantatges de la compactació dels horaris.
 - o Pel que fa als horaris: Avançar i escurçar l'hora de l'àpat del migdia. Substituir la pausa de l'esmorzar que es dona en algunes empreses durant el matí (d'entre 20 i 30 minuts) per una pausa per dinar (d'entre 30 i 45 minuts) entre les 12.30 i les 14h, desplaçant així aquests minuts del matí a l'hora del dinar.
 - o Pel que fa a jornada laboral: moltes mesures van en la línia de flexibilitat horària pactada per fer compatible la vida laboral, familiar, personal i social de les persones
- Barreres
 - o Possibles reticències dels empresaris d'alguns dels sectors a aplicar la flexibilització dels horaris i, a la vegada, una possible pèrdua adquisitiva.
 - o Cultura del presencialisme establerta (tant per part dels caps com també per part dels treballadors).

EIX 2: EDUCACIÓ MENYS 18 ANYS

- Mesures
 - o En l'àmbit dels horaris a les escoles: avançar el començament de l'horari escolar a les 8h. Establir l'hora de dinar entre les 13h i les 14h per les escoles, d'una banda i l'escurçament de la pausa del migdia en 1 hora i 30 minuts, amb un horari establert, per exemple de 9 a 12.30 i de 14 a 16, per una altra banda.
 - o En l'àmbit dels horaris als instituts: sensibilitzar sobre els beneficis d'una compactació d'horaris als instituts (adoptant horaris d'entrada semblant als actuals i sortida mitja hora més tard, o directament posant l'horari de 9 a 16h, però permetent entre mig de la jornada, sobre les 12.30-13h, per exemple, una aturada per a fer l'àpat del migdia, un horari molt més saludable per dinar que el de les 15.30-16h).
 - o En l'àmbit de les extraescolars i ús d'equipaments: Incorporar i integrar les activitats extraescolars a l'entorn escolar (coordinació del lleure

educatiu). Es planteja que aquestes activitats es realitzin a l'escola, a continuació de l'horari lectiu, facilitant d'aquesta forma que hi puguin accedir més persones. Així com utilitzar els patis de les escoles com a equipaments socials i comunitaris per a propiciar la seva obertura a partir de les 16:30h.

- Barreres

- En l'àmbit de dinar als centres: compactar l'horari fa que els infants no puguin dinar a casa (i molts pares ho volen, per qüestions econòmiques, de compartir temps en família, qualitat del menjar fet a casa –és més sa i bo el dinar de casa-). Cost associat al pagament del menjador o càtering (famílies o Departament). Manca de recursos per poder oferir servei de menjador, ja que molts centres no disposen ni de menjador ni de servei de menjador o càtering. Resistència corporativa al canvi, principalment per part dels docents, però també per part de AMPES.
- En l'àmbit de les extraescolars: dificultat de conciliació amb els horaris de les famílies (laborals). A molts centres allarguen les activitats extraescolars perquè els pares puguin anar a buscar els fills quan surten de la feina.

-

EIX 3: EDUCACIÓ MÉS 18 ANYS

- Mesures

- En l'àmbit dels horaris: avançar els horaris de les classes a la universitat, tant en el torn de matí com de tarda.
- En l'àmbit de la impartició de les assignatures: Donar l'opció de fer un percentatge d'assignatures presencials i un altre percentatge no presencial i que les assignatures presencials estiguessin en horari de matí (per exemple, de 8 a 13h).
- En l'àmbit de la relació Universitat / Empresa: Patrocinar, per part de les empreses, els estudiants universitaris (que s'incorporin abans d'acabar la carrera i ja tinguin la feina). Per exemple: que dues hores diàries de la universitat es poguessin realitzar en una empresa i així anar adquirint experiència. També hi ha propostes en la línia d'establir horaris que fomentin la col·laboració entre el món laboral i l'acadèmic

- Barreres

- En l'àmbit de compatibilitzar estudis i feina, s'indica que amb els actuals horaris i l'elevat preu dels estudis universitaris, sumat a l'avaluació continuada del 'Pla Bolonya' és molt difícil estudiar i treballar alhora per pagar-se la carrera.

EIX 4: ADMINISTRACIÓ

- Mesures

- Relatives a horaris dels treballadors: Sensibilitzar els treballadors públics que el canvi horari suposa una millora per a la seva salut (recomanacions d'hàbits saludables).
- Relatives a agilització de tràmits amb l'administració: establir que les lleis de procediment administratiu obliguen a les administracions a emprar tramitació electrònica.

- Barreres

- La cultura organitzativa establerta des de fa molt temps. Resistència als canvis per part de l'administració.

- Falta d'inversió en tecnologia a l'empresa pública (caldría doncs prioritzar recursos).

EIX 5: COMERÇ I CONSUM

- Mesures

- Relatives als horaris: analitzar de manera sectorial en quins models de negoci es pot reduir la forquilla horària (sobretot la de tancament). Proposar un horari d'obertura obligat de 10 a 19h, descansant una hora al migdia; establir que els comerços només tanquin 30 minuts al migdia (compactar horaris comercials, sobretot a la franja del migdia, per avançar l'hora de tancament). Regular els horaris de les gran superfícies, fent que tanquin a les 20h.

- Barreres

- L'actual llei dels horaris comercials; hi ha una competència deslleial de les grans superfícies cap al comerç de proximitat.
- Les competències que pugui tenir Catalunya a l'hora d'implantar normatives en relació a establiment d'horaris comercials.
- La resistència de canviar els hàbits: vivim en la sinèrgia del "ja està bé tot" o del "és impossible canviar-ho" sobretot si aquest canvi depèn de molta gent.

EIX 6: CULTURA I OCI INDUSTRIA CULTURAL

- Mesures

- Relatives a mitjans de comunicació i esdeveniments culturals: van en la línia d'avançar el prime time de 20h a 23h. Pel que fa a esdeveniments culturals, moltes propostes indiquen que comencin a les 22h o que es canviï la llei d'espectacles joves, regulant l'hora d'acabament dels esdeveniments com a molt tard a les 2.30h.
- Relatives a cinemes i restauració: van en la línia d'avançar horaris o oferir descomptes, com oferir preus més baixos als cinemes i teatres a les primeres sessions i més cars a les darreres sessions, les que siguin en horaris més tardans. Obrir abans els restaurants a la nit i migdia per poder sopar/dinar abans i oferir descomptes per sopar/dinar abans

- Barreres

- En quant als mitjans de comunicació, les empreses publicitàries fan pressió per aprofitar l'oportunitat de disposar de més hores de *prime time* (és el que passa actualment, amb els horaris extensos de *prime time* a la nit).
- El temps de lleure té diversos àmbits i en depèn d'ells (treball, estudis, etc.), se solapen.

EIX 7: CULTURA I OCI ASSOCIACIONISME

- Mesures

- Incentivar les empreses amb descomptes a la Seguretat Social si faciliten que les persones treballadores facin vida associativa dins l'horari laboral (bonificacions fiscals i reconeixements).
- No tancar les escoles i instituts a la tarda i utilitzar les instal·lacions per a pràctiques esportives (per descongestionar les instal·lacions esportives municipals i avançar així horaris d'entrenaments).

- Barreres

- Tot està interrelacionat amb els horaris de treball i s'ha de lligar a la resta d'àmbits i horaris.
- Determinar amb exactitud què s'entén per voluntariat, a l'hora d'incentivar la vida associativa dins l'horari laboral.

EIX 8: MOBILITAT

- Mesures

- En relació a la organització del treball: potenciar l'e-treball i crear unes acreditacions des del Departament de Treball per a les empreses que facilitin el teletreball.
- En relació als transports: afavorir l'ús del cotxe compartit i millorar els accessos tant a les ciutats com als polígons industrials (pàrquings públics, transport públic, infraestructures, etc.) . Així com potenciar el transport públic: reduint el cost, incrementant la freqüència de viatges i millorant la xarxa de transport d'alta velocitat.

- Barreres

- L'horari uniforme implica que hi hagin col·lapses viaris.
- A les ciutats l'ús del transport públic és molt diferent que als municipis.